

KLUMME:

Værdibaseret udenrigspolitik kræver velovervejede aktivisme

Af **Rebecca Vestager**

Hvis dansk udenrigspolitik skal gøre en reel forskel i verden, er det nødvendigt med en pragmatisk strategi. Det kræver risikovillighed, at Danmark er klar til at tage internationalt ansvar, og ikke mindst at vi er selektive i, hvad vi vælger at kæmpe for.

“Værdiløs interessepolitik er kortsigtet realpolitik. Det holder ikke i det lange løb.”

Sådan skrev Udenrigsminister Jeppe Kofod i Jyllands-Posten i oktober i en artikel, hvor han foreslår en ny tilgang til udenrigspolitik baseret på danske værdier.

En udenrigspolitik baseret på værdier er en velkommen ændring fra den militaristiske og snævre linje, der har karakteriseret de sidste 20 års udenrigspolitik. Irak-engagementet i 2003 er et tydeligt eksempel på, hvordan internationale operationer kom til at definere en substantiel del af den danske udenrigspolitiske strategi.

Danmark har dog kapaciteten og grundlaget til at gøre en forskel i det internationale samfund, og en mere ambitiøs politik har potentialet til for alvor at gøre Danmark til en global leder.

Det kræver dog mere mod og villighed til at udfordre fastlagte paradigmer, end der bliver udvist i øjeblikket, hvis Danmark skal skabe en respekteret og konsistent profil på den internationale scene.

Danmark har brugt sit militær til at opnå prestige hos magtfulde lande såsom USA, Storbritannien og Frankrig.

Jeppe Kofod sætter en værdibaseret udenrigspolitik i modsætning til ”realpolitik”. Danmark har rigtigt nok i de sidste 20 år fulgt en udenrigspolitik, der har prioriteret NATO og det Atlantiske fællesskab.

Som ph.d. og lektor ved Institut for Strategi ved Forsvarsakademiet Peter Viggo Jakobsen skriver, har Danmark brugt sit militær til at opnå prestige hos

Rebecca Vestager studerer på London School of Economics and Political Science, MSc Political Science and Political Economy. Rebecca Vestagers artikel vandt førstepladsen i Det Udenrigspolitiske Selskabs årlige artikelkonkurrence.

magtfulde lande såsom USA, Storbritannien og Frankrig.

Dette er en politik, der forsøger at skabe muligheder for Danmark ved at indynde sig hos disse stormagter gennem en ukontroversiel politisk linje, der blot iscenesætter os som en pålidelig international partner.

Egoistisk udenrigspolitik

Det er derfor ikke en passiv udenrigspolitik, Danmark har ført - vi har engageret os internationalt. Men vi har ført en politik, der er karakteriseret ved at prioritere, hvad det internationale samfund har at tilbyde Danmark, snarere end hvad Danmark har at tilbyde verden.

Den militære aktivisme, der har præget den danske udenrigspolitik siden 1990'erne, er gennemført samtidig med en nedgang i FN-engagementet. I 1960'erne, 1970'erne og 1980'erne gik Danmark i front i FN og fulgte en udenrigspolitik, der for eksempel prioriterede ikke-spredning af kernevåben i modsætning til flertallet af NATO's medlemmer. Danmark gik ydermere imod stormagterne og udviste ifølge Peter Viggo Jakobsen og Kristine Kjærsgaard i *Den danske FN-aktivismes storhed og fald 1945- 2016* "selvstændighed og risikovillighed" ved at støtte afkoloniseringsbølgen og kampen mod apartheid i 1970'erne.

Historisk set blev opretholdelsen af en høj udviklingsbistand og den prestige, der fulgte med, set som et vigtigt udenrigspolitisk værktøj, men dette

har ændret sig siden 1990'erne. Danmark er gået fra at være en trendsætter indenfor udvikling til i stedet at prioritere indenrigspolitiske interesser.

Som Louise Riis Andersen fra DIIS har argumenteret, bliver udviklingsbistand nu legitimeret som en måde at fremme Danmarks interesser i modsætning til andre mere altruistiske overvejelser. For eksempel blev 16,5 procent af udviklingsbistanden i 2018 brugt til flygtningemodtagelse internt i Danmark.

Ingen ambitioner om lederskab

Hvor den militaristiske udenrigspolitik i et snævert perspektiv har indyndet os hos USA, Storbritannien og Frankrig, viser det ikke en ambition fra dansk side om at tage lederskab og ansvar i det internationale samfund. Danmark er velsignet med en unik historisk konstellation af et godt statsapparat, strategisk vigtig geografi og et samfund med stor grad af lighed og inklusion.

Med denne samfundsmodel har vi meget at byde på i forhold til at hjælpe andre lande med at opnå bedre levestandarder gennem økonomisk udvikling og

mere lighedsorienterede, demokratiske samfundsinstitutioner.

En prioritering af denne form for aktivisme (snarere end militære aktioner) gør ikke blot, at vi får mulighed for at skubbe det internationale samfund i retning af de værdier, som vi mener er fundamentale for et retfærdigt globalt fællesskab. Det er også den eneste måde, Danmark kan blive aner-

Kun ved at udnytte EU's position i globale fora kan Danmark for alvor få sine principper igennem.

kendt som uafhængig af stormagterne og få en rolle på den globale scene.

Danmark er en småstat og har ikke den økonomiske, militære eller politiske pondus til at gøre sig ambitioner om at være leder i alle udenrigspolitiske spørgsmål.

Danmark har ikke nok tyngde til at stå direkte overfor Rusland eller Kina og insistere på danske værdier. I stedet vil et tæt samarbejde med EU være essentielt i brede geopolitiske spørgsmål, hvilket Jeppe Kofod selv understreger i sin udredning om den nye udenrigspolitik i Altinget fra sidste år.

Danmark bør bruge EU

Danmark skal presse på, for at danske værdier ligger til grund for beslutninger om blokkens udenrigspolitik. Kun ved at udnytte EU's position i globale fora kan Danmark for alvor få sine principper igennem. Det er måske mindre præstige fyldt end en vision med Danmark i en bilateral hovedrolle, men det er i EU-sammenhængen, der er størst potentiale for at gøre en reel forskel.

For at blive lyttet til i EU skal Danmark vise, at EU er en prioritet, og at vi er engagerede i fællesskabet både politisk og økonomisk. Dermed inkluderer en værdipolitisk udenrigspolitik også substantiel monetær støtte til EU. En udenrigspolitik-orienteret socialdemokratisk forgænger til Jeppe Kofod Per Hækkerup, evaluerede i 1965:

”Danmarks muligheder for at påvirke den internationale udvikling er ikke store, men det fritager os ikke fra et moralsk ansvar. Hvor lejlighed gives, må vi lægge vort lod i vægtskålen til

fordel for en udvikling i overensstemmelse med vore ønsker og idealer.”

Ved netop at udøve en del af udenrigspolitikken gennem EU kan Danmark forfølge en pragmatisk, velovervejet aktivisme. Den bør, som defineret af Rasmus Brun Pedersen og Jens Ringsmose i *Aktivisme i dansk udenrigspolitik: Norden, FN, NATO og EU* tage ”sigte mod at fremme en eller flere nationale værdier gennem påvirkningen og udnyttelsen af muligheder i statens omgivelser.”

Som konsekvens skal Danmark være præcis og selektiv i det nicheområde, vi vælger at engagere os i.

Læren fra Sverige

Sverige følger helhjertet en sådan strategi og nyder som resultat international anerkendelse af den konsekvente tilgang, der udenrigspolitisk er blevet taget til kønspolitiske spørgsmål. Selvom andre magtfulde aktører ikke altid er enige med eller sætter pris på den svenske tilgang, er Sveriges position fast, og landet bliver opsøgt som en anerkendt ekspert og magtfuld aktør på det kønspolitiske område på trods af dets beskedne størrelse.

Danmark burde følge trop. Hvis Danmark vil gøre en reel forskel i det internationale samfund, skal vi bevæge os fra at være realpolitiske medløbere i forhold til stormagterne og i stedet være mere komfortable i rollen som norm-entreprenører.

Skiftende regeringer har prøvet at profilere Danmark som foregangsland på klimaspørgsmål, men i det omfang USA, Kina og EU i stigende grad tager den grønne debat op, vil den dan-

ske ekspertise og indflydelse mindskes. Rasmus Brun Pedersen og Jens Ringmose skriver med rette, at ægte aktivisme kræver en vis risikovillighed. Vi skal ikke blot reagere på begivenheder i verden, men skabe vores egne målsætninger. Det kræver, at vi er villige til at tage kontroversielle beslutninger for netop at skubbe til den internationale debat, selvom det er i modstrid med stormagternes interesser.

Vi kan som småstat ikke gøre det hele, og det er i stedet nødvendigt at have en klar og konsistent position for at blive anerkendt på den internationale scene.

Der er nok sager at vælge imellem, fra menneskerettigheder til korruption. Ved at vælge omhyggeligt kan der gøres en reel forskel. Sveriges indflydelse på integreringen af kønspolitiske vinkler i udenrigspolitik verden over i lande så forskellige som Canada, Mexico og Luxembourg er et klart eksempel på et succesfuldt normentreprenørskab.

Hvor er visionerne?

Regeringens insisteren på at delegere ansvar for flygtninge til skrøbelige regimer i "nærområder" vidner om en modstand mod for alvor at påtage sig ansvar og være villig til at lade det danske samfund stå ansigt til ansigt med de uretfærdigheder, der eksisterer i verden. Der er i dette tilfælde en omkostning ved en indenrigspolitisk populær diskurs overfor det internationale samfunds syn på Danmark.

På samme måde viser det sidste års coronakrise en afvejning mellem dis-

se to interesser. EU stod overfor den største krise siden Anden Verdenskrig, men Danmark fravalgte at gå i front og arbejde for, at Europa som union skulle være så godt rustet som muligt for at

klare sig økonomisk gennem pandemien.

Vi stod i stedet tilbage som en del af de 'sparsommelige fire' – en gruppe lande, der

næppe kan siges at repræsentere udadvendthed og internationalisme, men snarere satte egeninteresse over europæisk solidaritet.

Hvis vi skal have en værdibaseret udenrigspolitik, er det derfor nødvendigt at følge en strategi, der for alvor signalerer et brud med de interessebaserede beslutningsprocesser, der har været den gennemgående trend over de sidste 20 år. Det er ydermere nødvendigt, at denne strategi appellerer til det brede politiske spektrum.

Jeppe Kofod opfordrer til at undgå "kortsigtet realpolitik", men foreslår stadig en politik, der er udtrykkeligt baseret på et socialdemokratisk verdensbillede.

Det er naivt at forestille sig, at der vil være en socialdemokratisk regering til konsistent, solidt og ansvarsfuldt at følge en værdibaseret dansk udenrigspolitik i de næste 10, 20 eller 30 år.

Men den eneste måde, hvorpå Danmark kan etablere sit lederskab endnu en gang på den internationale scene, er at vise det internationale samfund, at der er en helhjertet forpligtelse til at opretholde en værdibaseret politik på trods af skiftende regeringer. Derfor skal der findes en strategi, der har bred

Vi skal ikke blot reagere på begivenheder i verden, men skabe vores egne målsætninger.

politik opbakning, så der kan lægges langsigtede politiske strategier og ambitiøse mål.

En sådan strategisk linje kan baseres på de værdier, som danskerne selv prioriterede i Danmarkskanonen: frihed, frisind, kønsligestilling, lighed for loven, tillid og velfærd. Disse kan være grundlaget for en ambitiøs udenrigspolitik, baseret på disse fundamentale søjler i det danske samfund.

Enhver regering kan påberåbe sig, at Danmarks udenrigspolitik skal være værdibaseret. Værdier er i spil, når vi engagerer os med NATO eller USA og i militære operationer. Men hvis vi mener det alvorligt, at Danmark skal være en fortaler for og en leder af en politik, der går ud over vores egen *raison d'état*, er det nødvendigt, at den normative tilgang grunder i velovervejet aktivisme. Denne er en aktivisme, der ud fra et pragmatisk perspektiv udar-

bejder en strategi for, hvor vi som småstat kan gøre en forskel for dele af verden, der ikke er så godt stillede som vi.

Det er politik, der gør en reel forskel. Det er ikke blot floskler, men en vision om Danmarks kapacitet som global leder til at udbrede de værdier, der ligger til grund for vores vellykkede samfundsmodel. Dette kræver mod og en villighed fra den danske regering til at se ud over partipolitiske interesser og skabe en samlende strategi, som Danmark kan arbejde for i det internationale samfund de næste mange år.

Kun ved en sådan langsigtet, velovervejet strategi kan den danske stat leve op til sit potentiale for at omsætte danske værdier til global virkelighed.

○○○